

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ГРАМАТИЧНІ ЧИТАННЯ – XI
Матеріали Міжнародної
науково-теоретичної конференції
13-14 травня 2021 року

Вінниця
ТВОРИ
2021

УДК 81'36(06)

Г 76

Редакційна колегія: Анатолій Загнітко, доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України (науковий редактор); Алла Архангельська, доктор філологічних наук, професор; Олена Важенина, кандидат філологічних наук; Катерина Городенська, доктор філологічних наук, професор; Василь Грещук, доктор філологічних наук, професор; Ілля Данилюк, кандидат філологічних наук, доцент; Наталія Дарчук, доктор філологічних наук, професор; Людмила Коваль, доктор філологічних наук, доцент; Елла Кравченко, доктор філологічних наук, доцент; Жанна Краснобаєва-Чорна, доктор філологічних наук, професор; Марія Конюшкевич, доктор філологічних наук, професор; Тетяна Космеда, доктор філологічних наук, професор; Анатолій Мойсієнко, доктор філологічних наук, професор; Людмила Попович, доктор філологічних наук, професор; Ганна Ситар, доктор філологічних наук, доцент (заступник наукового редактора); Володимир Широков, доктор технічних наук, професор, академік НАН України; Марина Притолок, лаборант (відповідальний секретар).

Затверджено до друку Вченою радою Донецького національного університету імені Василя Стуса (протокол № 13 від 26 березня 2021 р.).

Г 76 Граматичні читання – XI: Матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції 13–14 травня 2021 року / Донецький нац. ун-т імені Василя Стуса; наук. ред. А. П. Загнітко. – Вінниця: ТОВ «Твори», 2021. – 296 с.

Розглянуто актуальні проблеми морфологічних і синтаксичних категорій, встановлено особливості семантики фразеологічних і лексичних одиниць, висвітлено напрями та методи прикладних лінгвістичних досліджень, з'ясовано напрями комунікативного аналізу мовних одиниць.

Для науковців, викладачів, аспірантів і студентів-філологів.

ISBN 978-966-949-807-6

УДК 81'36(06)

© Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2021

© Автори матеріалів, 2021

ISBN 978-966-949-807-6

© ТОВ «Твори», 2021

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ СИНТАКСИСУ І
МОРФОЛОГІЇ

Виноградова Екатерина	<i>Вокруг да около</i> : о месте наречных предлогов в грамматике	8
Вільчинська Тетяна	Частка як засіб вираження модальності в художньому тексті	14
Гандзюк Олександра	Специфіка плюсквамперфекта і його репрезентція в романі Агатангела Кримського «Андрій Лаговський»	21
Городенська Катерина	Словотвірна структура прикметників на -ічний / -ичний у традиційних та новітніх координатах української дериватології	25
Домрачева Ірина	Спонукальні конструкції в мовленні Василя Стуса	32
Загнітко Анатолій	Силкові поля граматичної семантики: сучасні студії	37
Ковтун Оксана	Проблема метамови контрастивної граматики	46
Колібаба Лариса	Основні морфологічні зміни в новому «Українському правописі» і сучасна мовна практика професійної спільноти	53
Куньч Зоряна	Вплив індивідуально-авторських чинників на дотримання норм позиційного чергування голосних і приголосних звуків	60
Масицька Тетяна	Класифікація формально-синтаксичних залежностей у структурі синтаксичних одиниць	63
Sapun Kostiantyn	The importance of grammar in written spatial speech on tourist topics in a pandemic condition	66
Фурса Валентина	Синтаксичні норми дієслівного керування в словниках української мови	70

РОЗДІЛ II. ФУНКЦІЙНА СЕМАНТИКА ЛЕКСИЧНИХ І ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

Важеніна Олена	Заголовкотвірна функція фразеопаремій у химерному дискурсі	77
Зоріна Юлія	Система кольоропозначень в українській фразеології	81
Клименко Наталя	Дослідження полісемії назв одягу східностепових говірок донеччини	88
Космеда Тетяна	Майстерність Лесі Українки в моделюванні аксіологічних смислів у її епістолярній спадщині (до 150-річчя від дня народження поетеси)	92
Кучинська Олександра, Ткачук Марина Митько Неля	Семантичні єдності повнозначних слів у ролі присудка двоскладного речення (на матеріалі поезій Ліни Костенко) Лінгвостилістичні функції хронологічно маркованої лексики у творах Б. Лепкого	98 103
Стрюк Наталя	Вербалізація концепту КИЇВ в українській лінгвокультурі (на матеріалі написів на одязі)	106
Сулима Олеся	Процесуальні дієслова та їхній текстотвірний потенціал у дескриптивному тексті	112
Юзвікевич Пшемислав	Епоніми в мікології (про походження латинських, українських і польських офіційних назв макроскопічних грибів)	116

РОЗДІЛ III. ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА: НАПРЯМИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Harbera Iryna	Theoretical and methodological fundamentals of linguoconflictology as a field of applied linguistics	127
Дарчук Наталя	Комп'ютерна параметризація в Корпусі української мови	130

**РОЗДІЛ ІІІ. ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА:
НАПРЯМИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ**

Iryna Harbera
(*c. Vinnytsia*)

**THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FUNDAMENTALS
OF LINGUOCONFLICTOLOGY AS A FIELD OF
APPLIED LINGUISTICS**

The purpose of the paper is to determine the main theoretical and methodological foundations of linguoconflictology as a field of applied linguistics. Objectives: to define linguoconflictology; to present the basic definitions of conflict as an object of study of linguoconflictology as a scientific discipline; identify the main categories of the methodology of linguistic conflictology.

Linguoconflictology is a theoretical and applied discipline, the main object of study of which is conflict – a natural phenomenon of language, speech, society, due to objective and subjective differences between the participants in the interaction.

The concept of conflict is outlined in dictionary definitions:

1) conflict – a clash of opposing interests, thoughts, views; serious disagreements; serious dispute. A complication in international relations that could lead to an armed conflict. Contradiction, struggle, which is the basis of the plot of the work of art. Mental conflict – internal contradictions in the psyche of the individual, contradictory tendencies, attitudes and emotions. Situational conflict – the contradictions between the individual and external circumstances or others [2, c. 570];

2) conflict (from the Latin *conflictus* ‘collision, blow; struggle, battle’) – 1) the clash of opposite and dissenting parties, interests, thoughts, views, etc.; 2) a complication in international relations that could lead to an armed conflict [3, c. 193];

3) conflict in intercultural communication – a sharp clash of communicative strategies of communication participants, caused by the rejection of some of its components, in particular, the means of the language code of cultural factors embodied in this code of ethnic, cultural, etc. stereotypes and prejudices, as well as other cultural and linguistic reasons [4];

4) conflict – a clash of opposing interests, views, forces; serious disagreements; serious dispute. A complication in international relations that could lead to an armed conflict. Contradictions, struggles, which are the basis of the plot of the work of art [5, c. 458].

The essence of verbal conflicts can be explored at the individual (interpersonal) and social levels. The first variety is due to individual differences of communicators, the second – the actual natural social stratification of language and often various extralinguistic factors.

The problem of ambivalence of the conflict situation is also significant, because each verbal conflict can have both destructive and constructive consequences, which is due to a combination of the concept of integration, harmonization and conflict model of society. “At all levels, researchers pay attention primarily to the negativity of conflicts. This is justified, because language conflicts in society affect the socio-psychological climate, destroy the system of relationships; create communicative barriers that lead to the destruction of communication traditions; in fact, reveal socio-cultural differences between strata, classes, small groups, hinder the harmonization of society. At the microlevel, conflicts also appear due to linguistic barriers at the logical, stylistic, semantic, grammatical and phonetic levels of language. However, they optimize interpersonal communication, expand the scope of interaction of people in society, give them a new social experience; ensure the search for productive solutions to conflicts, including through language interaction; have the opportunity to unite people in a group, forming its new state. Conflicts are used to monitor public opinion, which should be taken into account in order to create new social attitudes and harmonize society. They act as a means of prevention of antisocial behavior of the person, regulate it; form a new structure of relations by increasing the degree of understanding of the problem. However, the most important constructive function is to intensify the social life of society, creating conditions for social activity of people. At the microlevel, the positive functions include: improving individual activity and expanding the boundaries of personal development, eliminating or partially solving problem situations, testing individual psychological characteristics of people, the formation of conflict resistance, reducing the intensity of negative emotions. In fact, language conflicts can be a source of development, they help a person's socialization” [1, c. 8-9].

General scientific methods of observation, comparison, explanation, evaluation, correlation between phenomena, as well as linguistic, psychological and sociological methods are used in the study of verbal conflicts.

As L. Chaika notes, “in verbal-conflict situations and actions, not only linguistic, but also socio-psychological, social, economic, political, spiritual, as well as individual and social elements intersect. Therefore, the methods of studying verbal conflicts are diverse and complex. The priority

of one or another method in each case is determined by the type of conflict” [6, с. 163].

There are fundamental-theoretical (realized theoretical-cognitive function), average theoretical (analytical function) and empirical (prognostic function) levels of research in linguoconflictology. Analysis of specific verbal conflicts is necessary for their future regulation and resolution. “... The problem of verbal conflict requires for its complex explication 1) analysis of historical-linguistic and other humanitarian and social sources and theoretical and methodological justification for choosing the optimal research base; 2) the need for terminological certainty; 3) calculation and description of conflict-causing factors as factors of generation of verbal conflicts; 4) modeling the structure, course and functionality of verbal conflict; 5) building a typology of verbal conflicts” [6, с. 165].

Several categories are decisive for any verbal conflict: conflict-generating factors; structure and dynamics of the situation in which the conflict unfolds; type of conflict.

Література

1. Білоконенко Л.А. Проблематика конфліктології в сучасному мовознавстві. *Філологічні студії*. 2010. Вип. 4. С. 5-11.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. і гол. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
3. Івченко А.О. Тлумачний словник української мови. Харків: «ФОЛІО», 2002. 543 с.
4. Словник термінів міжкультурної комунікації. URL: <http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com/k> (дата обращения: 15.02.2021).
5. Тлумачний словник української мови / за ред. В.С. Калашника. Харків: Прапор, 2005. 992 с.
6. Чайка Л.В. Методологічні основи лінгвоконфліктології. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. 2013. С. 160-167.